

IDEA (LOPS21)

FI2 Etiikka

15. Abortti ja eutanasia

Abortti

Virittäytyminen aiheeseen

Noora huomaa olevansa raskaana. Se ei ole iloinen yllätys, kyseessä kun on silkka vahinko. Noora on kuusitoista ja opiskelut ovat kesken. Hän ei tunne olevansa valmis äidiksi, ja hänen moraalinsa sanoo, että lapsella on oikeus syntyä toivottuna.

Nyt tilanne ei ole sellainen. Noora tekee abortin eikä katso, että siinä olisi mitään väärää: alkio ei ole ihminen. Hän miettii, että oikeastaan hän olisi tehnyt väärin, jos olisi synnyttänyt lapsen, josta kukaan ei kannata vastuuta.

- Pohdi ja keskustele:
 - Oliko Nooran valinta mielestäsi oikeutettu? Perustele
 - Samastu nyt kantaan, jota et itse kannata. Millaisiin perusteluihin nyt vetoaisit?

Aborttia vastustavia argumentteja

- Analysoi ja arvioi argumenttia:

Premissi 1: Ihmisen tappaminen on väärin.

Premissi 2: Sikiö on ihminen.

Premissi 3: Abortti tappaa sikiön.

Johtopäätös: Abortti on väärin.

- Mistä abortin sallivat ovat eri mieltä?
- Muita aborttia vastustavia perusteluja:
 - *Lääkärit vannovat Hippokrateen valan, joka kieltää antamasta sikiön tuhoavaa ainetta.*
 - *Raamatun 10 käskyä kieltää tappamisen.*
 - *Sikiön ja ihmisen välinen rajanveto on mielivaltaista.*
 - *Sikiöllä on oikeus elää.*

Ihmisen ja persoonan ero

- **Ihminen** on olio, joka kuuluu ihmislajiin.
- **Persoon**a on olio, jolla on moraalista arvoa ja sitä suojelevia oikeuksia, ts. *moraalisubjekti*.
- Minkä ominaisuuksien perusteella olio on persoona?
 - **John Locke:**
 - 1) ajatteleva olento
 - 2) joka tiedostaa oman itsensä
 - 3) ja olemassaolonsa jatkuvuuden tilasta toiseen.
 - **Peter Singer:** Pelkkä ihmislajiin kuuluminen ei riitä. Näin argumentoitu syyllistyy lajisortoon eli *spesismiin*.
- Aborttia puolustava voisi näin ollen argumentoida:

Premissi 1: Vain persoonia voi kohdalla eettisesti väärin.
Premissi 2: Persoonalla täytyy olla ominaisuudet Y (esim. ajattelu, itsetietoisuus, olemassaolon jatkuvuus jne).
Premissi 3: Sikiöltä puuttuu ominaisuudet Y (tai jokin niistä).
Johtopäätös: Sikiö ei ole persoona, joten sitä ei voi kohdella väärin.
- Aborttia vastustavat vastaavat: sikiö on *potentiaalinen* persoona.

Onko alkiolla oikeuksia?

- **Alkio** tarkoittaa hedelmöittynyttä munasolua, joka ei ole vielä sikiö.
- Kantasolututkimus käyttää ihmisalkioita löytääkseen parannuskeinoja sairauksiin.
- Tutkimuksen eettinen oikeutus: alkio ei ole *persoona*, joten sillä ei ole oikeuksia.
 - Abortilla ja kantasolututkimuksella on olennainen ero: tutkimuksissa käytetään vain hedelmöityshoidoista ylijääneitä alkioita. Ne eivät syntyisi, vaikka tutkimukset lopetettaisiin.
- Onko kantasolututkimus siis eettisesti oikeutettua?
 - **Seurausetiikka:** On, koska tutkimuksesta hyöttyy moni ja alkio tuhottaisiin joka tapauksessa.
 - **Velvollisuusetiikka:** Ei ole, jos ajattelemme, että alkio on ihminen. Ihmistä ei saa koskaan käyttää pelkkänä välineenä.

Tehtävä

Idea 2, luku 15, tehtävä 1 (s. 167):

Aborttikysymyksessä on kolme osapuolta, jotka ovat hyvin erilaisessa asemassa keskenään: sikiö, äiti ja isä.

a) Vertaile heidän oikeuksiaan.

b) Onko isällä oikeus vaatia naista synnyttämään hänen lapsensa? Entä keskeyttämään raskaus?

c) Jos äidiltä vaaditaan lapsen synnyttämistä vastoin hänen tahtoaan, voiko isän vastaavasti velvoittaa osallistumaan raskausajan lääkärikäynteihin, synnytykseen ja vauvanhoitoon?

Eutanasia

Eutanasia – oikeus kuolla?

Martta-mummu on kuolemansairas. Hän on 95-vuotias ja kärsii kovista kivuista. Syöpä on levinnyt niin laajalle, että lääkärit sanovat elinaikaa olevan jäljellä enää muutama päivä. Jokainen minuutti on tuskainen, koska kipuja ei pystytä lievittämään riittävästi.

Martta haluaa kuolla. Onko hänellä oikeus kuolinapuun? Tekisikö Martan surmaaminen lääkäristä murhaajan?

- Eutanasia tarkoittaa sananmukaisesti *hyvää kuolemaa* (kreik. *eu* = hyvä, *thanatos* = kuolema).
- Eutanasiassa on kyse kuolinavusta ihmiselle, joka
 1. on parantumattomasti sairas
 2. on kovissa tuskissa
 3. haluaa itse kuolla.
- Joskus termi suomennetaan *armokuolemaksi*.

Näkökulmia eutanasiaa vastaan

- **Ennakoimattomat seuraukset:** Vastustajien mukaan kuolinavun salliminen voi johtaa myös *tahdonvastaiseen* surmaamiseen.
- **Hippokrateen vala:** Lääkäreiden pitää olla aina elämän puolella ja kuolemaa vastaan.
- **Potilaan tahtoon liittyvät ongelmat:**
 - Kuolemasta ei ole paluuta, mutta potilaan tahto kuolla voi olla ohimenevä.
 - Miten varmasti potilaan tahdon edes voi tietää?
- **Lääketiede kehittyy:** Voimmeko tietää, että mahdollisuutta parantumiseen ei ole?
- **Immanuel Kant:** Eutanasiaassa ihminen käyttää omaa elämänsä välineenä kärsimyksensä lopettamiseen. Ihmisyyttä ei pidä koskaan käyttää pelkkänä välineenä.
- **Uskonto:** Elämä on pyhä, Jumalan lahja.

Näkökulmia eutanasian puolesta

- **Keskeisin argumentti:** Ihmisellä on *autonomia* eli itsemääräämisoikeus oman elämänsä ja kuolemansa suhteen.
- Elämä ei ole itseisarvo, vaan sen pitää olla *elämisen arvoista*.
- Lääkäri vain lisää kärsimystä, jos hän pitää kovista kivuista kärsivää potilasta elossa vastoin tämän tahtoa.
- **Heta Gyllingin ajatuskoe:** jos pitäisi valita
 - 1) kaksi viikkoa kidutusta ja varma tuskallinen kuolema tai
 - 2) tuskaton kuolema heti, kuinka moni valitsisi kidutuksen?
- **Vasta-argumentteja eutanasian vastustajille:**
 - Ennakoimattomiin seurauksiin vetoava sortuu kalteva pinta -virheargumenttiin.
 - Armokuolema on sallittua vain tiukoilla ehdoilla: tahdonvastainen surmaaminen ei ole enää eutanasia.
 - Potilaan tahto voidaan tietää riittävän luotettavasti, jos tahdon ilmaisu on dokumentoitu hyvin ja toistuvasti.
 - Uskonnolliset argumentit vetovavat vain tiettyihin uskovaisiin.

Millainen kuolinapu voitaisiin sallia?

- **Aktiivinen eutanasia** tarkoittaa kuolinapua, jossa potilas surmataan
 - esimerkiksi antamalla hänelle tappava annos morfiinia.
- **Passiivisessa eutanasiassa** potilaan annetaan kuolla
 - eli jätetään tekemättä sellaisia hoitotoimenpiteitä, joilla hänet voitaisiin pelastaa.
- **Moraalifilosofinen ero:**
 - Aktiivinen eutanasia on *akti* eli teko.
 - Passiivinen eutanasia *omissio* eli tekemättä jättäminen.
- **Pohdi ja keskustele:**
 - Miksi moni on valmis hyväksymään passiivisen eutanasian, muttei aktiivista kuolinapua?
 - Jos lopputulos on sama, onko passiivisella ja aktiivisella eutanasialla merkittävää moraalista eroa?

Tehtävä

Idea 2, luku 15, tehtävä 4 (s. 167):

Pohdi eutanasiaan liittyviä kysymyksiä.

a) Jos hyväksyy eutanasian, onko johdonmukaisuuden vuoksi hyväksyttävä myös itsemurha? Perustele.

b) Eutanasian puolustajat sanovat usein, että kaikilla on oikeus arvokkaaseen kuolemaan. Mitä ”arvokas kuolema” voisi tarkoittaa?